

ΠΡΟΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ Η ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

Media: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Page: 1,4

Published at: 05-02-2022

Author: Surface: 904.18 cm² Circulation: 14860

Subjects:

ΠΡΟΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ Η ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

ΣΕΛΙΔΑ 4

Η πορεία προς την Αγκυρα και η καταστροφή

Προδημοσίευση του βιβλίου «Μικρασιατική Καταστροφή: 50 ερωτήματα και απαντήσεις», των Αγγ. Συρίγου και Ευ. Χατζηβασιλείου

Το βιβλίο «Μικρασιατική Καταστροφή: 50 ερωτήματα και απαντήσεις», των Αγγέλου Συρίγου και Ευάνθη Χατζηβασιλείου, το οποίο θα κυκλοφορήσει τις επόμενες ημέρες από τις Εκδόσεις Πατάκη, είναι μια απόπειρα ευσύννοπτης, αλλά ταυτόχρονα συνολικής και κριτικής προσέγγισης της Μικρασιατικής Εκστρατείας και καταστροφής. Προσφέρει βασική πληροφόρηση για τη διαμόρφωση της ελληνικής πολιτικής από το 1914 έως το 1922. Παράλληλα εστιάζει τους στόχους και τις πολιτικές των «άλλων», δηλαδή των μεγάλων δυνάμεων, αλλά και της τουρκικής πλευράς. Επιπλέον, όπως σημειώνουν οι συγγραφείς, το βιβλίο αναλύει και «τις πνευματικές - πολιτικές στάσεις, τα μεγάλα διλήμματα και τις μεγάλες συζητήσεις που επί τούτων καιρό μαινόνται για την καταστροφή». Έτσι, μεταξύ άλλων συζητούνται: η θέση του μικρασιατικού ζητήματος στη συνολική πολιτική της Μεγάλης Ιδέας, τα πληθυσμακά δεδομένα των Ελλήνων στην Οθωμανική αυτοκρατορία, η νεοτουρκική απόφαση για εξόντωση όλων των χριστιανικών πληθυσμών της Ανατολής, ο εθνικός διχασμός και οι επιπτώσεις του, το διλήμμα «Πόλη ή Σμύρνη», το εφικτό ή μη της διατήρησης της Ιωνίας, η Συνθήκη των Σεβρών, τα μεγάλα ερωτήματα για τις εκλογές του 1920 (γιατί τις προκήρυξε ο Βενιζέλος, γιατί τις έχασε, ποια ήταν η πολιτική των αντιβενιζελικών εκείνη την εποχή), οι θέσεις του Μεταξά, το ερώτημα εάν η μικρασιατική εκστρατεία ήταν ένας ιμπεριαλιστικός πόλεμος, ο ρόλος του Α. Στεργιάδη, οι ανθρώπινες απώλειες της καταστροφής, οι πολιτικές συνέπειες της περιλαμβανόμενης της Δίκης των Εξ.

Το βιβλίο των δύο συγγραφέων θα κυκλοφορήσει τις επόμενες ημέρες από τις εκδόσεις Πατάκη.

Οι δύο συγγραφείς παρουσιάζουν μια ευσύννοπη, αλλά ταυτόχρονα συνολική και κριτική προσέγγιση της Μικρασιατικής Εκστρατείας και της τραγικής κατάληξής της.

Αποψη της Σμύρνης και του λιμανιού της από τη θάλασσα πριν από την τραγική κατάληξη της Μικρασιατικής Εκστρατείας.

Από το 1910 (σίγουρα από το 1912) ο Βενιζέλος έδειξε πως είχε μια βασική αρχή στη διεθνή στρατηγική του, που υπαγόρευε τις αποφάσεις του: «ποτέ μόνον». Βασίζονταν στη συμμετοχή σε μεγάλους διεθνείς συνασπισμούς που θα εξασφάλιζαν στην Ελλάδα μια επικράτηση ανέφικτη με τις δικές της μόνον δυνάμεις. Απέφευγε προσεκτικά τις «μονομαχίες» με αντιπάλους είτε μεγαλύτερους είτε στρατιωτικά ισχυρότερους από την Ελλάδα. Το 1912 μπήκε στον Πρώτο Βαλκανικό Πόλεμο στο πλευρό των βαλκανικών χριστιανικών κρατών - εκεί συγκρούστηκε ένας εχθρός (οι Οθωμανοί, ήδη αποδυναμωμένοι μετά τον πόλεμο με την Ιταλία το 1911-12) εναντίον τεσσάρων συμμάχων. Το 1913 φρόντισε ώστε στον Δεύτερο Βαλκανικό Πόλεμο να αντιμετωπίσει τη Βουλγαρία σε συμμαχία με τη Σερβία, στην οποία

ήρθαν κατόπι να προστεθούν η Οθωμανική Αυτοκρατορία και η Ρουμανία - και πάλι, ένας εναντίον τεσσάρων. Το 1914 προσπάθησε να αποφύγει με κάθε τρόπο -ακόμη και αποδεχόμενος εθελούσια ανταλλαγή πληθυσμών στη Μικρά Ασία- μια «μονομαχία» με την Οθωμανική αυτοκρατορία. Αλλά, μόλις δειδέ την προοπτική να μετασχηματιστεί στον Μεγάλο Πόλεμο εναντίον της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, ως μέλος ενός τεράστιου διεθνούς συνασπισμού, επιζήτησε αμέσως τη συμμετοχή. Η στρατηγική ήταν σταθερή και διαγνήσιμη: ποτέ μόνον, πάντοτε μαζί με μεγάλες συμμαχίες. Η ίδια κενυθινη αρχή της στρατηγικής του Βενιζέλου -το «ποτέ μόνον»- εμφανίστηκε και κατά το Συνέδριο της Ειρήνης το 1918-20. Η απόφαση του Βενιζέλου για τη διεκδίκηση της Ιωνίας βασίστηκε στη δυνατότητα της Ελλάδας

να εξασφαλίσει ένα ευρύτατο δικτυο διεθνούς υποστήριξης [...] Οι αντιβενιζελικοί ηγέτες δεν ήταν πολιτικά άπειροι ή ανίκανοι. Αλλά δεν είχαν τη διαύγεια του Βενιζέλου και την κατανόηση που είχε εκείνος για τη λειτουργία του διεθνούς συστήματος. Έδειξαν επίσης υπέρμετρη υποχωρητικότητα στον συναισθηματισμό. Δεν αντιλαμβάνονταν την προτεραιότητα να αποφευχθεί η διεθνής απομόνωση της χώρας σε μια τόσο δύσκολη χρονική στιγμή. Και προκάλεσαν αυτή την απομόνωση με την επιμονή τους να φέρουν πίσω τον Κωνσταντίνο, δηλαδή με μια ακόμη παραχώρησή τους στον συναισθηματισμό, ενώ θα μπορούσαν να τον φέρουν και κατόπι να αποχωρήσει αμέσως, παραχωρώντας τον θρόνο σε έναν από τους γιους του. Σε κάθε περίπτωση, διολίσθησαν σε μια όλο και πιο δυσμενή

κατάσταση, και το πρώτο τρίμηνο του 1921 ανακάλυψαν ότι ήταν μόνον και έπρεπε να εφαρμοσούν στρατιωτικά τη Συνθήκη των Σεβρών απέναντι σε έναν διεισδυτικό Ισχυροποιημένο Κεμάλ, του οποίου οι δυνάμεις χάνονταν σαν φαντάσματα πίσω από τον ορίζοντα και επανέρχονταν για να βασανίσουν τους ελληνικούς σχηματισμούς.

Αποφάσιαν λοιπόν να το κάνουν μόνον, χωρίς διεθνείς συμμάχους: θα προέλαυναν ώστε να εγκλωβίσουν και να καταστρέψουν τις δυνάμεις του Κεμάλ. Ήταν μια στρατηγική που έβγαζε νόημα στο επίπεδο της θεωρίας, αλλά η δυνατότητα της εφαρμογής της ήταν ένα άλλο ζήτημα: ο ίδιος ο Ιωάννης Μεταξάς, ο σημαντικότερος Έλληνας στρατιωτικός σχεδιαστής της εποχής (και ίσως ένας από τους καλύτερους στον κόσμο εκείνα τα χρόνια), τόνισε ότι η απόφαση αυτή δεν ήταν εφαρμόσιμη με τα παρόντα δεδομένα. Αρνήθηκε να αναλάβει την ηγεσία του στρατού. Και έτσι εξαιρέθηκαν την επίθεση, μόνον η Ελλάδα σε ένα αδιέξοδο κυνήγι του φαντάσματος. Δεν είχαν σκοπό να κατακτήσουν και να κρατήσουν όλη την περιοχή στην οποία προέλαυναν, ως τις παρυφές της Αγκυρας. Είχαν ως στόχο να καταστρέψουν τον στρατό του αντιπάλου, ή έστω να πάρουν την Αγκυρα, που ήταν κόμβος των συγκοινωνιών του [...]

Η γνώμη των συγγραφέων του παρόντος βιβλίου είναι ότι, ακόμη και εάν κατάφεραν ο στρατός να πάρει την Αγκυρα, ο Κεμάλ και πάλι θα χάνονταν και θα συνέχιζε τον αγώνα. Δεν υπήρχε στρατιωτική απάντηση -απάντηση που θα έδινε μόνον της η Ελλάδα- σε εκείνο πλέον το χρονικό σημείο. Δεν υπήρχε στρατιωτική λύση. Κατά την προέλαση του 1921, ο ελληνικός στρατός έκανε ανείπωτες πράξεις αυτοθυσίας και ηρωισμού. Πέρασε ερήμους. Πήρε τα κάστρα του εχθρού απέναντι στην αποφασισμένη, πραγματικά λυσώδη αντίσταση ενός λαού, του τουρκικού, που αισθανόταν ότι πάλευε για την ύπαρξή του. Αλλά, όσο

προχωρούσε ο στρατός τόσο μεγάλωναν οι γραμμές των επικοινωνιών και του εφοδιασμού του. Ήταν πολύ μεγάλο και εχθρικό το πεδίο για να υπάρξει νίκη με την Ελλάδα μόνη της. Σε ένα τέτοιο παιχνίδι ο επιτιθέμενος δεν έχει το πλεονέκτημα, ειδικά όταν είναι διεθνώς απομονωμένος. Ο Ναπολέων έχασε αυτό το παιχνίδι στη Ρωσία το 1812-13. Ο Γούαρνερ είχε λιγότερες πιθανότητες να το κερδίσει [...]

Αλλά δεν είναι μόνον ζήτημα στρατιωτικής ή διπλωματικής στρατηγικής. Είναι και ζήτημα τεράστιων διαφορών στο υψηλότερο επίπεδο, αυτού που καλείται υψηλή στρατηγική. Ο Βενιζέλος ήταν σκληρός, ως το παραδεχθούμε. Προκρίνοντας ένα κρίσιμο πεδίο για να δώσει τη μάχη του, έπαιρνε αποφάσεις που φαίνονται σκληρές σε πολλούς συμπολίτες μας ακόμη και τώρα -στο Μοναστήρι, στην Πόλη, στον Πόντο, στη Βόρεια Ηπειρο. Όπως είπε ο Αλέξης Κύρου, αυτό τον έκανε να φαίνεται να «παίζει» με τμήματα του εθνικού εδάφους «ως να ήταν απλοί πεσσοί ζαρκιόχου». Εφθανε στο σημείο να θυσιάζει εδάφη για να πετύχει η στρατηγική του στο κρίσιμο σημείο. Σκληρός, ναι, αλλά ρεαλιστής και αποτελεσματικός ακριβώς γι' αυτόν τον λόγο.

Οι αντιβενιζελικοί ηγέτες δεν είχαν αυτόν τον σκληρό ρεαλισμό. Ήταν και συναισθηματικοί και ιδεαλιστές. Για τούτο, δεν μπορούσαν να κάνουν τις σκληρές επιλογές. Δεν μπορούσαν να επιλέξουν. Και για τούτο ήταν το χειρότερο που θα μπορούσαν να είναι: ταυτόχρονα και φοβικοί έναντι των διεθνών εξελίξεων, αλλά (μην μπορώντας να επιλέξουν) και μαζιμαλιστές. Απρόθυμοι να κάνουν επιλογές (επώδυνες για κάποιες κοινότητες, αλλά σωτήριες για άλλες), ανήμποροι να κατανοήσουν τις δυναμικές του διεθνούς συστήματος τα τελικά χωρίς επαρκή γνώση της λειτουργίας του διεθνούς συστήματος ισσοροπίας ισχύος, οι αντιβενιζελικοί προτιμούσαν να προσπαθήσουν το μείζον και τελικά να χάσουν τα πάντα».

Ερώτημα 29
Ποια ήταν η διαφορά στη στρατηγική του Βενιζέλου και των αντιβενιζελικών ως προς τη στρατιωτική παρουσία στη Μικρά Ασία;